

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2000:54 av Brit Rundberg (v) om bevakningssystem till grund för prevention gentemot narkotikamissbruk

Föredragande landstingsråd: Stig Nyman

Ärendet

Motionären föreslår inrättande av bevakningssystem för narkotikaanvändning och narkotiska skador för preventiva insatser gentemot narkotikamissbruk.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att ge i uppdrag åt hälso- och sjukvårdsnämnden att ta upp till överläggning med länsstyrelsen och KSL om hur ett bevakningssystem för narkotikaanvändning ska organiseras

att i övrigt anse motionen besvarad.

Det svenska samhället missade uppgången av narkotikamissbruket som skedde under 1990-talet vilket delvis berodde på dålig samordning av till stor del befintliga statistikbaser. Inom Samhällsmedicin arbetar Centrum för Alkohol- och Drogrevention (CADP) med kartläggning, uppföljning och prevention av narkotikamissbruk. Preparaten växlar snabbt och därför behöver denna kunskap insamlas mer regelbundet än vad CADP idag har möjlighet att göra. Ett bevakningssystem som insamlar information från olika håll rörande introduktionen av nya droger och risksituationer tycks därför vara motiverat.

I Narkotikakommissionens slutbetänkande "Vägvalet - den narkotikapolitiska utmaningen" (SOU 2000:126) betonas kommunernas ansvar för kartläggning av missbruket på lokal nivå. Enligt CADP måste dessa kompletteras med regionala sammanställningar, vilka snabbt kan påvisa

förändringar genom introducerandet av nya droger, nya risksituationer etc. Här torde information från landstingets hälso- och sjukvårdsenheter liksom från polisen vara av stor betydelse.

Hur dessa regionala sammanställningar ska förläggas organisatoriskt kan diskuteras. Det är inte givet att denna alarmerande och sammanställande uppgift överhuvudtaget ska vila på landstinget. Förutom information från landstingets enheter utgör uppgifter från såväl socialtjänst som polis och åklagarmyndighet ett viktigt underlag för detta behov. I narkotikakommissionens förslag ges länsstyrelserna en central roll i insatserna mot narkotikan. Att avvakta utfallet av narkotikakommissionens förslag för att därefter tillsammans med exempelvis länsstyrelsen och KSL fatta beslut om huruvida landstinget eller annan ska ta på sig huvudansvaret för ett dylikt bevakningssystem torde vara klokt.

Med utökade resurser skulle befintlig information för Stockholmsområdet kunna systematiseras. Det skulle kunna vara ett uppdrag för samhällsmedicin i samarbete med Maria Ungdom och andra aktörer inom missbruksområdet, främst Beroendecentrum, kanske också Dopingjouren och rättsläkarstationen i Stockholm.

Sammanfattningsvis delar landstingsstyrelsen motionärens uppfattning att det finns behov av att inrätta ett bevakningssystem främst för nya droger och kombinationer av droger. Däremot anser landstingsstyrelsen det inte givet att denna uppgift bör åvila landstinget.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 5 december 2001.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 18 december 2001.

V-ledamöterna antecknade följande särskilda uttalande

”Vi anser att motionen i sak är bifallen av landstingets politiska majoritet; dock anser vi att landstinget bör ta på sig uppgiften att hålla i registret.”

Ärendet och dess beredning

Brit Rundberg (v) har i en motion (bilaga), väckt den 12 december 2000, föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utreda inrättandet av ett bevakningssystem för narkotikaanvändning och narkotika, skador som kan ligga till grund för samhälleliga preventiva insatser gentemot narkotikamissbruket.

Yttrande har inhämtats från hälso- och sjukvårdsnämnden.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har den 30 oktober 2001, enligt förvaltningens förslag, avgett följande yttrande.

”Det svenska samhället missade uppgången av narkotikamissbruket som skedde under 1990-talet vilket delvis berodde på dålig samordning av till stor del befintliga statistikbaser. Inom Samhällsmedicin arbetar Centrum för Alkohol- och Drogprevention (CADP) med kartläggning, uppföljning och prevention av narkotikamissbruk. Eftersom preparaten växlar snabbt behöver denna kunskap insamlas mer regelbundet än vad CADP med nuvarande resurser har möjlighet att göra. Något slags bevakningssystem som insamlar information från olika håll rörande introduktionen av nya droger och risksituationer tycks därför vara motiverat.

I Narkotikakommissionens slutbetänkande Vägvalet - den narkotikapolitiska utmaningen (SOU 2000:126) betonas kommunernas ansvar för kartläggning av missbruket på lokal nivå där kartläggningar av narkotikasituationen och missbrukets omfattning ska ingå som ett led i de lokala strategierna. CADP:s uppfattning är att de lokala kartläggningarna måste kompletteras med regionala sammanställningar, vilka snabbt kan påvisa förändringar genom introducerandet av nya droger, nya risksituationer etc. Här torde information från landstingets hälso- och sjukvårdsenheter liksom från polisen snabbt kunna fungera som väckarklockor.

Hur dessa regionala sammanställningar ska förläggas organisatoriskt kan diskuteras. Det är inte givet att denna alarmerande och sammanställande uppgift överhuvudtaget ska vila på landstinget. Förutom information från landstingets enheter utgör uppgifter från såväl socialtjänst som polis och åklagarmyndighet ett viktigt underlag för detta behov. I narkotikakommissionens förslag ges länsstyrelserna en central roll i insatserna mot narkotikan.

CADP vill stryka under behovet av metoder för lokala och regionala kartläggningar som belyser såväl det tunga missbruket som det experimentella och sporadiska missbruket. Dessa kartläggningar av epidemiologisk karaktär bör vara regelbundna för att kunna visa på trender. Dessa epidemiologiska bevakningar på regional nivå kan även framledes åvila Samhällsmedicin och andra enheter inom landstinget.

Med litet tillskott av resurser skulle man kunna systematisera befintlig information för Stockholmsområdet. Det skulle kunna vara ett uppdrag för samhällsmedicin i samarbete med Maria Ungdom och andra aktörer inom missbruksområdet, främst Beroendecentrum, kanske också Dopingjouren och rättsläkarstationen i Stockholm.

Sammanfattningsvis delar hälso- och sjukvårdsnämnden motionärens uppfattning att det finns behov av att inrätta ett bevakningssystem främst för nya droger och kombinationer av droger. Däremot anser nämnden det inte givet att denna uppgift bör åvila landstinget.”

V-ledamöterna antecknade följande *särskilda uttalande*.

”Hälso- och sjukvårdsnämnden bör inte bara utreda inrättandet av bevakningssystem för narkotikaanvändning och narkotikaskador utan också ta på sig uppgiften att hålla i registret.”

Mp-ersättaren antecknade följande *särskilda uttalande*.

”I hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande konstateras att det finns ett behov av ett bevakningssystem liknande det som omnämns i motionen. Det bör därför skyndsamt utredas var hälso- och sjukvårdsnämnden anser att ansvaret ska ligga.”

Bilaga

Motionen

Idag visar flera undersökningar att narkotikamissbruket ökar bland ungdomen. Narkotikamissbruket medför ofta social utslagning samt risk för sjukdom och förtidig död. Därför är det viktigt att inte bara behandla dem som brukar narkotika utan också bevaka narkotikasituationen och sätta in olika förebyggande insatser för att stoppa bruket.

Det finns flera instanser i inom Stockholms län som arbetar med kartläggning, uppföljning och prevention av alkoholmissbruk och alkoholskador men ingen motsvarande enhet när det gäller narkotika.

Det beror bl.a. på att narkotikamissbruket i större omfattning endast har funnits sedan mitten av sextiotalet medan alkohol och alkoholskador varit kända under flera hundra år. Detta medför att långvariga skador orsakade av narkotika är betydligt mindre kartlagda och därmed kända än skador på grund av alkohol.

Till skillnad mot alkohol innefattar narkotika en rad sinsemellan mycket olika illegala droger som skiljer sig åt både när det gäller kemisk sammansättning och vilka skador de orsakar på människor. En del skador är akuta som exempelvis dödsfall i samband med injektion av heroin medan andra beror på kroniskt missbruk. Intravenösa injektioner kan ge upphov till HIV/AIDS och Hepatit C. Hos vissa typer av narkotika som cannabis och LSD är det främst drogens påverkan på psyket och psykologiska funktioner som är den allvarliga faran.

För att kunna följa upp narkotikamissbruket, vilka droger som används, kunna kartlägga de skador som uppstått samt föreslå preventiva insatser måste man ha kännedom både vilka grupper som missbrukar narkotika, vilka preparat som brukas samt förekomsten av risksituationer och riskbeteende. Farliga kombinationer av olika droger, minskad tolerans för opiater, spridning av livsfarliga infektioner, påverkan och beteendeförändringar i samband med drogintag kan ge upphov till skador och förtidiga dödsfall. Kunskap om riskfaktorer utgör grunden för förebyggande åtgärder.

Därför skulle det behövas en samlad kartläggning från många olika källor om vilka grupper som använder narkotika och vilka droger de använder och vilka risker det medför, d.v.s. information som är väsentlig för att bedriva ett bra förebyggande arbete gentemot narkotikabruket.

LS 0012-0766

Vid Beroendecentrum Nord har man under flera år byggt upp olika instrument och metoder som är inriktade på att kartlägga förekomst av risksituationer och riskbeteende när det gäller narkotika. Där finns ett register över narkotikarelaterade dödsfall i Stockholmsområdet som omfattar omständigheter kring dödsfallen, dödsorsaker, HIV-status, vilka droger som funnits vid dödstillfället, riskgrupp m.m. Registret användes bl a av Narkotikakommisionen och låg till grund för ett projekt att förbättra statistiken över narkotikadödsfall i landet. Ett register över narkotikarelaterade dödsfall ger mycket bra information både om de akuta riskerna med narkotika men även om skador och sjukdomar p.g.a. långvarig droganvändning. En grupp dock ej täcks av ett sådant register är ungdomar då det hitintills varit ytterst ovanligt med dödsfall p.g.a. narkotika hos personer under tjugo år.

För denna grupp håller man därför på att bygga upp en screeningsverksamhet för nya droger vid Maria Ungdom där man redan tidigare screenas unga för både legala och illegala droger. Tanken är att bygga upp ett varningssystem för nya droger eller nya kombinationer av droger hos ungdomar .

Information från dessa register skulle tillsammans med information från andra källor kunna sammanställas för att bygga upp ett bevakningssystem för narkotikaskador och narkotikaanvändning. Dessa andra källor skulle kunna vara infektionsklinikerna inom landstingets sjukvård, statistik från sjukhusens akutmottagningar, ev alarmsignaler från personal inom landstingets sjukvård, polisen osv.

Bevakningssystemet skulle kunna likna det som finns i USA (DAWN), Drug Abuse Warning Network) och kunna fungera både som ett varningssystem för nya droger och risksituationer och utgöra en grund för olika samhällsliga, preventiva insatser gentemot narkotikabruket och byggas upp i nära kontakt med övriga verksamheter i Stockholms län som sysslar med preventiva insatser gentemot narkotikabruket som skolor, sjukhus mm.

Jag föreslår att landstingsfullmäktige beslutar

att ge Hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att utreda inrättandet av ett bevakningssystem för narkotikaanvändning och narkotika skador som kan ligga till grund för samhällsliga preventiva insatser gentemot narkotikamissbruket.

Stockholm den 12 december 2000

Brit Rundberg